

Egy bizonyos: hiába húzzuk a harangot. A nyájnak utána kell mennünk. Egyenként kell hazahoznunk őket. De nem engedik magukat hazavinni, amíg nem igazoljuk nekik - egyenként és akármennyi időbedobással egyetlen emberért is, hogy örömhírt vittünk hozzájuk. Örömhírt, amelytől feleletet kap élete egzisztenciális problémáira, amelytől értelmes lesz a léte, amelyben programot, egész ember számára szóló tennivalót kap. Olyant, amelyet a világtól nem kaphat. Ahhoz azonban, hogy ez lehetséges legyen, tudatuknak el kell jutnia az örömhír hamisítatlan tartalmához. Ki kell tisztázni, mit értett Jézus azon az "országban", aminek közeledését bejelentette, mit értett azon a világon, amelynek viszonyát a maga országához kétségtelenre rajzolta. Mégpedig elfogulatlan, objektív analízissel, mit sem törődve azzal, hogy ezek eredménye egzisztenciánkba nyúlóan más lehet, mint amit - az eladhatatlanság következményével együtt - gondolunk a Krisztus-eseményről és az Egyház feladatáról.

Egyenként kell hazahoznunk az eltévedteket? Egyért ekkora befektetés? Hogyan fognak akkor újra megtelni a templomok? Csak így! Mert akit így hozunk haza, nem azért fog jönni, hogy leüljön a padba meghallgatni a prédikációt. A valódi mondanivaló nem hagy nyugtot az embernek. Azt mondani kell. Akármilyen áron is...

1971

MÁRCZI IMRE

ETIKAI PROGRAM

(VÁZLAT)

A körülöttünk folyó változások olyan lehetőséget kínálnak az élet minőségének megjavítására, amilyen talán soha nem volt a magyar történelemben eddig. Nagy veszély fenyeget mindazonáltal: Az, hogy nem tudunk élni ezzel a lehetőséggel - mint ahogy az már többször megtörtént a századok során (kihaszínlatlan győzelmek, Mohács, stb.). Mintha nem volnánk képesek arra, hogy a rendelkezésünkre álló életteret betöltsük (a népesség mai fogyása!). Az utóbbi 150 év során bennünket ért vereségek nyomán mintha sokkos állapotba kerültünk volna. Egyfajta tudatzavarban vagyunk. Nem tudjuk, kik vagyunk, mit akarunk. Nem tudjuk mi az értékes és mi az értéktelen. Az utóbbi 40 év alatt felnőtt egy olyan generáció, amely hagyományok és igazi emberi érékek nélkül volt kénytelen berendezni az életét. Ennek következtében félok, hogy nem fog tudni megbirkózni azokkal a feladatokkal, amelyek rá várnak.

A magyarság pusztul; a társadalomban erősödnek a negatív tendenciák. Nem ment meg bennünket az, hogy annak a kapitalista-szabadversenyos nyugati civilizációnak a karjai közé dobjuk magunkat, amely az emberiség mai megosztottságáért felelős, ennek erejében áll fenn, és mellel az ökológiai katasztrófa

árnyékát vetíti előre. Nem ment meg bennünket a kommunista-szocialista eszme sem, mert bebizonyosodott róla, hogy utópia.

Harmadik utat kell találni, mégpedig olyat, ami mindkét paradigmán túlmutat.

Járható út az, amely lehetőségeinknek, adottságainknak megfelel. Ehhez számba kell venni a következőket:

1. Totálisan eladódott ország vagyunk. A háborús károk, az ötvenes-hatvanas-hetvenes-nyolcvanas évek lehetőségeinken felüli, ésszerűtlen gazdálkodása és elképzelhetetlen mértékű pocsékolása miatt csak úgy tudott a mai szintre növekedni az életszínvonal, hogy nyugati kölcsönökből finanszírozták azt. A kölcsönök visszafizetésére semmi lehetőség nincs, mert

- nem is akarják a kölcsönadók: legjobb üzlet beszédni az évi magas kamatokat;

- a gazdaság ma és a belátható jövőben nem képes rá;

- a távolabbi jövőben (gyermekeink, unokáink) előregedő társadalommá válunk és az energiákat leköti az öregek eltartásának gondja.

2. Szellemileg és erkölcsileg tönkrement ország vagyunk. A ma középkorú és annál fiatalabb nemzedék szaktudása képtelenül alacsony; emberi tartása, értékadata és viselkedéskultúrája lepusztult.

3. Demográfiai katasztrófa fenyeget: félok, hogy olyan mértékben fogy a népesség munkaképes része, hogy összeroppan a rá nehezedő terhek alatt (öregeltartása, külföldi adósságok, környező országok fenyegetése és az ott élő magyarság megsegítése, fogyasztói életszínvonal kihívásai, nemzetiségi ellentétek, stb.)

4. A nemzetiségi ellentétek növekednek (cigányság, románság, svábság, zsidóság és magyarság viszonya).

5. Polarizálódik a társadalom (újjgazdagok és értelmiség, dolgozók és ügyeskedők, szintenmaradók és elszegényedők, stb.).

6. Fogy a bizalom és együttműködés, ami mögött a becsület, az adott szó hitelének hiánya áll.

7. Hiányzik a teljesítmény: pótcselekvésekben forgácsoljuk el erőink legjavát.

A listát tovább lehetne folytatni, de ennyi is elég annak belátásához, hogy a nyugati fogyasztói színvonal elérése számunkra irreális, mert nem tudunk olyan színvonalon termelni, amilyen annak fenntartásához szükséges volna; ugyanakkor nem is kívánatos, mivel ez hagyományos értékeink megsemmisüléséhez vezethetne igen rövid időn belül, ahogyan az az európai fejlődés útjára lépett társadalmakban mindenhol történt. A legfontosabb tennivaló, hogy a megmérgezett, lepusztított tudatot helyreállítsuk. Ezért:

1. Tudatosítani kell a fentieket. Az alternatív szervezetek adjanak ki felhívásokat, és tegyenek meg mindent, hogy ezek a gondolatok eljussanak az emberek tudatáig. Vegyük észre, hogy a tömegkommunikációban végzetesen egyoldalúan csak a vágyakról, elképzelésekről, törekvésekről van szó, de arról, hogy mi ezek megvalósításának a valós alapja,

mindenki hallgat. "Majd a nyugati tőke" - mondják ilyenkor. A nyugati tőkének egyetlen célja van: minél több profitra szert tenni - bármi áron. Azaz: olcsó munkaerő és minél nagyobb piac a fogyasztási javaknak. A Nyugatnak nem érdeke egy erős Magyarország, mert ez versenytársként léphetne majd fel. A Nyugatnak nem érdeke egy egészséges, egységes magyar nemzet. Ha érdeke lenne, nem tették volna nyomorékká olyan cinikus, nemtörődomséggel Trianonban. Ami Erdélyben, a Csallóközben, Kárpátalján a magyarokkal történt és történik azóta, azért a nagyhatalmak, a Nyugat közönye felelős a legnagyobb mértékben. Vegyük tudomásul, hogy igazából csak magunkra számíthatunk!

2. Adottságfeltáró, jövőkutató, alternatívákat kereső munkacsoportokat kellene létrehozni. Ezek a tényleges erőforrások számbavétele, feltárása alapján javaslatokat dolgoznának ki olyan megoldásokra, amelyek az élet minőségét rövid távon is javíthatnák. Ehhez elsősorban szellemi erőfeszítés, alkotó erő szükséges, nem pedig pénz. Ezenkívül szükség volna középtávú ("ötéves") elképzelésre, és persze hosszútávú tervekre is.

3. Vissza kell fogni magunkat a mennyiségi, anyagi fogyasztástól! Ezt a stílust még a hatvanas években vettük fel, amikor nem tudtuk, hogy nem a munkánk, hanem a nyugatról felvett kölcsönök állnak mögöttes. Félreértés ne essék: nem a kisnyugdíjasok, nagycsaládosok jövedelmét kellene tovább csökkenteni, hanem a fogyasztás szerkezetét kellene egészségesebb irányba terelni árakkal, adókkal, támogatásokkal és a megtévesztő, csicsás reklámok helyett valódi információkkal.

4. Vissza kell hozni azt a termelési kultúrát, amelyben a dolgozó magáénak érzi és annak megfelelően kezeli a termelési struktúra elemeit: gépet, anyagot, energiát és persze a munka végtermékét. Nem nehéz belátni, hogy a jó ritmusban végzett minőségi, eredményes munka önmagában is kielégültté teszi az embert, aki ezek után nem robotot lát a munkában és nem menekül előle minden lehető módon a legképtelenebb pótcselekvésekbe (japánok viszonya a munkához!). Ennek érdekében a dolgozókat tulajdonosokká kell tenni az üzemekben.

5. Radikálisan meg kell javítani az oktatást. Ehhez óriási lökést adhatnának a felekezeti iskolák. Visszaállításukkal olyan erőforráshoz jutna az oktatás, amilyen állami pénzekből a mai helyzetben nem biztosítható. Ezek a helyi, közösségi tudat műhelyeiként egyben a fentiekben hiányolt identitás új forrásai is lehetnének.

6. A társadalomban tapasztalható előítéletek és unszimpatiók leépítése nélkül erőink jelentős része felörlődik a gyűlölködésben és annak következményeiben. A zsidóság és a cigánység gondjának megoldása nélkül nincs magyar jövő. Mielőbb létre kell hozni azokat a fórumokat, ahol az említett két népcsoportot feszítő gondokra megoldást lehet találni.

7. Demográfiai vitát kell nyitni annak érdekében, hogy a tényeket megismerje a társadalom. A legfőbb termelőerő - bármilyen technikai színvonal mellett is - az ember. Számításba kell venni a munkaképesek alakulását a következő években és évtizedekben. Minden eszközzel elő kell mozdítani a születések számának növekedését. Ez összefügg az identitástudattal: aki tudja, hol a helye és mit akar, az vállalja az életet, és ami azzal együttjár: annak megsokszorozott továbbadását.

8. Nem túlzás azt mondani, hogy mai helyzetünkben transzcendens hit kell ahhoz, hogy valaki vállalja azt az életet, ami itt vár rá, és minden erejét megfeszítve alkotó módon alakítsa is azt. Ezt a transzcendens hitet fel kell szítani! Nem holmi gőzös ideológiákra gondolok, hanem arra, hogy az élet önmagában egyetemes érték és a sokféleség az élet esélyeit növeli; tehát az a kultúra, amelynek itt örökösei vagyunk, megőrzendő és átmentendő akkor is, ha nekünk semmi hasznunk nem lesz már belőle. - Az a nép (egyéni, csoport), amelyben nem él legalább ennyi öntudat, nem is életképes, és csak kolonc a környező népek nyakában; előbb-utóbb el is tűnik a történelem színpadáról.

9. A kis, helyi közösségek a családon túl az élet legfontosabb hordozói. Klasszikus formái a helyi vallási közösségek, de ezeket a nagy egyházak általában a mindenkor uralkodó hatalommal szövetkezve elnyomták. Mára kialakultak és ma is alakulnak a profán közösségek. Ezek legtöbbször azonban ott van valamilyen alapvető emberi érték, sőt, transzcendens eszme, amely köré az emberi élet szerveződik. Nagyon kellene támogatni a kis, helyi közösségek létrejövését, mert ez olyan közeget teremt a (családban is) egyre jobban elmagányosodó emberek számára, amelyben aktivitásukat a köz hasznára kiélhetik, és nem kényszerülnek pótcselekvésekre.

10. A vallási kisközösségek elkötelezettség, eikai értékek tekintetében általában élenjárók, magas fokon szervezik az életüket, ezért a szerves, működő társadalom felépítése terén pótolhatatlan szolgálatokat tehetnek; a fentiekben túl ezért is kívánatos támogatásuk. Meggyőződésünk, hogy az ember boldogsága nem jólét kérdése, hanem az emberi minőségtől függ elsősorban. Ezt a minőséget kell növelni egy transzcendens eszmény jegyében. Számunkra ez az evangéliumi alapelvekre épülő szeretet (személyes odafordulás, kooperáció, közösség, erőnemalkalmazás) megvalósítását jelenti a társadalomban - az egyéntől kezdve a családon át a nagyobb közösségekig.

Gondolatainkat vitára bocsátjuk. Szeretnénk mindazokat elérni, akik hajlandók egyénileg is tenni valamit az átlag-elvárással szemben a magasabb emberi (szellemi-erkölcsi) értékek megvalósításáért, és készek ebben másokkal is együttműködni. Szeretnénk megtalálni a közös alapot és a cselekvés különféle módjait azokkal is, akik nem mindenben értenek egyet a fentiekkel. Arra számítunk, hogy kialakul egy

szélesebb értelmiségi (=felelősen gondolkodó és cselekvő) összefogás, amely a saját út keresésének fáradságos és hálátlan feladatát magára vállalja - ha kell a közvéleménnyel szemben is. Tudnunk kell, hogy ezek a gondolatok nem számíthatnak nagy népszerűségekre a szűken vett fogyasztói jólétben gondolkodó emberek körében. Ennek ellenére talán létrejöhetne egy olyan alkotó kisebbség, amely mégis befolyást tudna gyakorolni sorsunk alakulására e hazában. Azt szeretnénk elérni, hogy ne menjen bele a mai magyar társadalom egy tőle teljesen idegen, materiális, kultúra nélküli fogyasztói ideológiába és az annak megfelelő gyakorlatba, mivel ez nem a mi utunk. Vannak saját szellemi értékeink, hagyományunk, kultúránk, és nekünk ezek alapján kell az életünket berendezni és másokat gazdagítani - szerves, kooperáló közösségek útján.

Problémák:

- Nincs részletes és átfogó ismeretünk a mai magyar valóságról: a pártbürokrácia és az általa irányított állami adminisztráció és tudomány csak felszínes, tendenciózus ismereteket nyújtott, amelyekre nem lehet alapozni. Nem ismerjük adottságainkat (gazdasági, földrajzi, szellemi, erkölcsi, etnikai, kulturális, stb.).
- Nem ismerjük a közelmúlt igazi tényeit és történetét, amelyek nélkül a mai helyzet nem érthető meg és a jövő nem tervezhető (adatok, tények, tendenciák).
- Az elmúlt negyven év kontraszelektációs gyakorlata és hamis, értékromboló nevelése infantilizálta a társadalmat.
- Eszmei alapok tisztázatlansága: bolsevik eszme, kommunizmus, szocializmus, kereszténydemokrácia, szövetségi rendszerek és államalakulat (kikkel, hogyan?).
- Rövidlátás (távlati perspektíva hiánya), saját körön túl nem látás (önzés, csoportérdek).
- Mohóság (ésszerű határon túl is mindent megragadni, begyűjteni - a dolgok okos, kooperatív működtetése helyett).
- Nemzetiségi gondok (cigányság, svábság, románság és menekültek).
- Együttélés a zsidósággal (a múlt tisztázása és rendbetétele, a jelen érdekek; élettér).
- Falu, vidéki társadalom (műveltség, értékorientáció, képzettség, munkahely, egzisztencia).
- Mezőgazdaság (kié legyen a föld? - "kertmagyarország"? , biodinamikus nagyüzem? - egyéb alternatívák).
- Fiatalság (képzés, egzisztencia, egészség!).
- Nevelés és oktatás (a jövőre történő felkészítés).
- A család helyzete és várható jövője (válás, demográfiai perspektívák).
- Kis/alternatív közösségek.
- Vallási ideológiák és egyházak, közösségek - egyéb ideológiák - transzcendens hit (ami a történelmet

túllendíti a holtponthoz - egyének áldozatvállalása révén).

- Küldetésünk (zsidóságé, kereszténységé, magyarságé, stb.) - birodalmi eszme és a kis népek - helyünk Európában, a világban.

1982.

KIRÁLY IGNÁC

BESZÉLGETTÜNK DEBRECENBŐL BUDAPEST FELÉ, 1989. MÁRCIUSÁBAN

1. `A jövőben is gondolkodásról.

Az ország gazdasági állapota nagy kihívás, amelyre értékszempléletünknek megfelelő választ kell adnunk. Esélyeink talán országosan is a legjobbak erre. Az adástörvény akármilyen mértékű teljesítése kiemelkedő jellel válik egy aggódó, kuporgató, siránkozó társadalomban. A szolgálatkészség akármilyen szintű megélése kiemelkedő jellel válik egy nagyrészt anyagi érdekkapcsolatokra épülő országban. Az eszményeinkhez való `fejlődés, hűség, prófétai erejű lehet, hiszen a gazdasági csőd miatt teljesen lejáratódó materializmus vákuumot hagy maga után, amelyet csupán a jézusi értékszemplélet képes igazán kitölteni. Az irgalom, a jószívű adástörvény teljesítés annál nagyobb jel, minél nehezebb körülmények között élnek meg a keresztények. Az igénytelenségre való tudatos (és nem csupán kényszerű) törekvés megóvja a fogyasztói életmódtól, mintegy automatikus megoldást is kínál a felebaráti szeretetre épülő gazdasági rendre. Ha azt állítjuk, hogy a kereszténység az egész emberiség számára szóló jóhír, akkor be kell mutatnunk annak élıhetőségét. Be kell mutatnunk, nem feladva a prófétai küldetést sem. A kettő közt látszólagos ellentmondás van. Ami élıhető szint, az mindig kisebb-nagyobb kompromisszum. Ami prófétai szint, az mindig radikális elveknek és radikális gyakorlatoknak vállalása felrúzó jel-erejű céllal. Ha kemény szöveget mondok, az ostromozás- és buzdítás-célzatú is lehet, és esetleg lesznek követői ennek a prófétaságnak (a hasonló karakterű és tisztázásokat tenni akaró emberek közül). Ha elérhető kereszténységet mondok, akkor az eszmény szüntelen hangsúlyozásával elsősorban a mindennapok hit-hűsége fejlődésének szövegeit mondom (személyre, időre, helyi adottságokra lebontottan). Csatlakozhatnak ehhez az irányhoz mindazok, akik a jobbálevésnek metanoiás útját választják, karaktertől, keménységi hajlamtól függetlenül: bárki. Ha az egyik megoldás a maga sodrásával szerez követőket (üstökös a csöváját), akkor a másik belekaroló empátiával együtt lépeget a testvérrel (zászló vivő). Ha a jövőben is gondolkodom, akkor a két irányzatnak egymást segítően együtt kell fejlődni a Bokorban. Együtt és